

Handreiking voor beleid plastic bekere op evenementen

Juni 2019

Duurzaamheid is een belangrijk en actueel maatschappelijk thema en het gebruik van verschillende disposable plastics is onderdeel van dit vraagstuk. Veel aandacht gaat uit naar het gebruik van en alternatieven voor plastic bekere op evenementen, festivals en in poppodia. Deze handreiking geeft een overzicht van de wet- en regelgeving op dit gebied en het biedt gemeenten handvatten bij het nadenken over en vormgeven van beleid voor plastic bekere.

Hardcup lijkt de norm: is dat terecht?

Het lijkt alsof de hardcup de norm is geworden. Echter, de hardcup is niet voor alle situaties het beste alternatief voor de plastic beker voor eenmalig gebruik. Het is erg afhankelijk van de locatie, het type evenement en andere omstandigheden of de hardcup duurzamer, veiliger en beter is dan bijvoorbeeld de eenmalig te gebruiken drinkbeker. Er is geen landelijke wet- en regelgeving die een hardcup voorschrijft, terwijl dit door velen wel zo wordt ervaren. Dit ontleemt het zicht op goede alternatieven. Zoals het apart inzamelen en recyclen van eenmalig gebruikte drinkbekere en/of het inzetten van recyclelaat en hernieuwbare grondstoffen zoals PLA.

Inhoudsopgave

In dit document wordt achtereenvolgens ingegaan op:

1. Standpunten landelijke verenigingen voor evenementen en festivals
2. Wet- en regelgeving
3. Initiatieven m.b.t. het gebruik van plastic disposables
4. Soorten plastic bekere
5. Wanneer is de ene beker beter dan de ander?
6. Hoe neem je als gemeente plastic bekere mee in je beleid?

1. Standpunten landelijke verenigingen voor evenementen en festivals

Organisatoren medeverantwoordelijk

Festivals en evenementen zijn populair en spelen tegelijkertijd een belangrijke maatschappelijke rol. Organisatoren zijn zich bewust van deze positie en voelen zich daarom ook verantwoordelijk voor een duurzame aanpak van het gebruik en het recyclen van plastic bekere.

Zowel hardcups als softcups toestaan

Niet voor alle evenementen en festivals is de hardcup het meest duurzame, veilige en beste alternatief. Er zijn meer goede alternatieven dan de hardcup als plastic beker. Nederlandse en Europese wetgeving sluiten alternatieven ook niet uit. VVEM en VNPF vinden dat zowel de herbruikbare als de eenmalig te gebruiken plastic drinkbekere toegestaan moeten blijven.

Maatwerk per evenement is noodzakelijk

Er zijn verschillende soorten evenementen en drinkbekere. Er is niet één standaard toepasbare drinkbeker voor (een) evenement(en). Elk evenement kent haar eigen specifieke uitgangspunten rondom locatie, omvang, toegankelijkheid, veiligheid, doelgroep, tijdsduur en duurzaamheidsdoelstellingen. Daarom is maatwerk per evenement noodzakelijk en zijn er meerdere oplossingen bij de keuze voor gebruik van drinkbekere.

2. Welke wet- en regelgeving is er over plastic bekera?

Er is geen landelijke wetgeving

Er is geen landelijke wet- en regelgeving dat het gebruik van plastic bekera voor eenmalig gebruik verbiedt of hardcupa voorschrijft. Het is dus **niet** verplicht om de hardcup te gebruiken; andere plastic bekera voor eenmalig gebruik zijn dan ook gewoon toegestaan.

Europese Unie: SUP-richtlijn is geen verbod op single use plastic bekera

In Januari 2019 heeft de Europese Raad (de lidstaten) ingestemd met de *Richtlijn betreffende de vermindering van de effecten van bepaalde kunststofproducten op het milieu*. Ook wel de Single Use Plastics (SUP)-richtlijn genoemd. De richtlijn heeft als doel om zwerfvuil op zee drastisch te verminderen en verbiedt daarom vanaf 2021 o.a. 10 plastic producten voor eenmalig gebruik (plastic bordjes, bakjes, bestek en rietjes). Deze richtlijn verbiedt echter **niet** het gebruik van plastic bekera voor eenmalig gebruik of plastic flesjes. Wel moet Nederland ambitieuze maatregelen nemen om het gebruik van o.a. plastic bekera voor eenmalig gebruik terug te dringen. Uiterlijk 2026 moet Nederland aan de Europese Commissie laten zien welke maatregelen het heeft genomen.

Sommige gemeenten hebben beleid voor plastic bekera

Er is een aantal gemeenten dat plastic bekera voor eenmalig gebruik op evenementen en festivals verbiedt en hardcupa voorschrijft. De Gemeente Amsterdam is het bekendste voorbeeld, waar vanaf 2020 alleen de hardcup nog is toegestaan. Dergelijk beleid kan alleen worden doorgevoerd middels evenementenbeleid en/of voorwaarden binnen de evenementenvergunningen, zijnde ontheffing van de APV. Dit kan niet voor gebouwen met een permanente activiteitenvergunning.

3. Een aantal initiatieven m.b.t. het gebruik van plastic disposables

Plastic Promise

Een initiatief van ministerie van I&W, gericht op de evenementenbranche. Hierin wordt gestreefd naar een reductie van toegepaste plastic producten met ten minste 50% in 2023.

Plastic Pact NL

Initiatief van ministerie van I&W, gericht op plastic producerende en toepassende bedrijven. Hierin wordt gestreefd naar een verbeterde circulariteit van plastic verpakkingen in het algemeen. Zo zijn er doelen voor 2025 die verpakkingen 100% recyclebaar moeten maken en waarin 70% van de verpakkingen gerecycled moeten worden. Maar ook 20% reductie van grondstoffen en het toepassen van minimaal 35% gerecycled plastic en biobased alternatieven als doelstelling heeft.

Never give up on your cup

Een campagne vanuit de evenementenbranche en drankproducenten om het publiek te stimuleren disposables niet op de grond te gooien, maar in te leveren of in de juiste afvalbak te doen. Hierdoor wordt de bewustwording rondom grondstoffengebruik vergroot en de recycling ervan makkelijker.

Uitnodiging aan afvalverwerkende industrie

Er is geen verplichting of regelgeving die het sorteren en recyclen van drinkbekera voorschrijft. De afvalverwerkende industrie heeft daarom nog geen stappen gezet om hier actief een oplossing voor te bieden. De evenementenbranche en haar afvalstroom is qua volume wat dat betreft een oninteressante nichemarkt voor de afvalverwerkende industrie.

De VVEM en VNPFF en haar leden nodigen de afvalverwerkende industrie uit om samen met de sector met een oplossing te komen om eenmalige gebruikte drinkbekera te sorteren en te recyclen. Tevens stimuleren ze organisatoren om hier zelf ook stappen in te ondernemen. Plastic Promise en de campagne Never give up on your cup zijn daar voorbeelden van.

4. Twee soorten plastic bekens

Grofweg zijn er twee soorten plastic drinkbekers: 1) herbruikbare en 2) eenmalig te gebruiken drinkbekers. Deze twee typen kunnen op hun beurt weer van verschillende soorten materialen zijn gemaakt.

1) Herbruikbare plastic beker (hardcup)

Een herbruikbare drinkbeker (ook wel *hardcup* genoemd) is van een hard en stevig plastic gemaakt, waardoor die meerdere keren is te gebruiken. Voor kleinere en bepaalde middelgrote evenementen kan dit een duurzame en passende oplossing zijn.

Het gebruik van hardcups brengt echter ook een aantal uitdagingen en nadelen met zich mee:

- Herbruikbare drinkbekers moeten na elk gebruik industrieel worden gereinigd en gedroogd. Dat is een bewerkelijk proces en het is erg afhankelijk van specifieke omstandigheden of dit op de locatie van het evenement kan. Vaak worden herbruikbare drinkbekers op een evenement slechts eenmalig gebruikt. Dit heeft als gevolg dat er evenveel herbruikbare drinkbekers nodig zijn als dat er drankjes worden verkocht.
- Er is nog geen regelgeving voor het veilig en hygiënisch gebruik van herbruikbare drinkbekers.
- Het uitvalpercentage van herbruikbare drinkbekers ligt tussen de 5 en 15%. Omdat een herbruikbare drinkbeker vaak tot tien keer meer gewicht heeft dan een eenmalig te gebruiken drinkbeker, wordt er per saldo evenveel grondstof per evenement verbruikt.¹
- Doordat herbruikbare drinkbekers vaak ergens anders gewassen en gedroogd worden, zijn er meer transportbewegingen en wordt er energie, water en zeep gebruikt. Daardoor zijn de milieuvoordelen voor vaste locaties groter.
- Het stimuleren om drinkbekers als souvenir mee naar huis te nemen (bijvoorbeeld door evenement logo's op de drinkbekers te drukken) is geen duurzame oplossing, omdat er dan plastic grondstof uit de kringloop verdwijnt.
- De operationele- en logistieke kosten van hardcups zijn hoger dan eenmalige drinkbekers. Ook de vervangingswaarde van beschadigde of niet ingeleverde hardcups is hoger.
- Hardcups kunnen veiligheidsrisico's met zich meebrengen. De mate ervan hangt af van de locatie en ook de aard van het evenement. Denk hierbij aan het springen bovenop een harde beker in een *mosh pit* of grote groepen mensen die bij een mogelijke ontruiming moeten wegvluchten met harde bekens op de grond.
- Aan het werken met een statiegeldsysteem (om herbruikbare bekens in goede staat retour te krijgen) zitten tal van – operationele en financiële – kanten die vooraf goed in kaart moeten worden gebracht. Op het ene evenement is het invoeren van een statiegeldsysteem minder bewerkelijk dan op het andere. Het vergt aanpassingen aan de *handling* achter de bar, het kan leiden tot hinderlijk verzamelgedrag, het heeft fiscale gevolgen en bekens worden een *commodity* met als gevolg dat ze bv. beveiligd moeten worden opgeslagen.

2) Eenmalig te gebruiken plastic beker (*single use*)

Een eenmalig te gebruiken drinkbeker bevat veel minder grondstof (circa 10% van een hardcup) en neemt minder transport- en opslagruimte in beslag. De operationele- en logistieke kosten van eenmalige drinkbeker zijn lager dan van hardcups. De drinkbeker is van een zachte grondstof gemaakt en is daardoor niet vormvast en vormt daardoor geen veiligheidsrisico's. Tevens bestaan er geen hygiënische risico's.

Het gebruik van eenmalig te gebruiken drinkbekers brengt echter ook een aantal uitdagingen en nadelen met zich mee:

¹ Een *hardcup* weegt circa 60 gram en gemiddeld 10% daarvan is na een evenement niet meer herbruikbaar. Dat is dus 6 gram plastic per *hardcup* dat moet worden gerecycled. Dat is evenveel gewicht als een eenmalige te gebruiken drinkbeker van 6 gram.

- De Nederlandse concert- en festivalbezoeker gooit over het algemeen drinkbekers achteloos op de grond. Dit veroorzaakt soms een 'tapijt van plastic bekertjes' op de grond van evenementenlocaties.
- De afvalverwerkende industrie voorziet (nog) geen na-scheidingsfaciliteiten voor bedrijfsmatig afval. Hierdoor is het sorteren van drinkbekers alleen mogelijk als organisatoren zelf voorzieningen hiervoor treffen. Denk hierbij aan inzamel acties, aparte afvalbakken en inleverpunten of andere sorteertechnieken.
- Over het algemeen worden eenmalig gebruikte drinkbekers daarom (nog) niet ingezameld en gerecycled maar worden ze als restafval verbrand met energierterugwinning.
- Om eenmalig gebruikte drinkbekers goed te kunnen recyclen, mag er weinig vervuiling zijn. Dat zorgt ervoor dat het sorteren zorgvuldig moet plaats vinden.

Er zijn steeds meer organisatoren die eenmalig te gebruiken drinkbekers apart inzamelen en laten recyclen. Naast eenmalige drinkbekers van fossiele grondstoffen zoals PET, PP en PE zijn er ook drinkbekers op basis van de hernieuwbare grondstoffen PLA.

5. Wanneer is de ene beker beter dan de ander?

Een gedegen Life Cycle Analysis is belangrijk

De Life Cycle Analysis (LCA) is een methode om de totale milieubelasting van een product te bepalen gedurende de hele levenscyclus. Dat wil zeggen: vanaf de winning van de benodigde grondstoffen, het productieproces van de grondstof, het toegepaste gewicht voor een drinkbeker, het transportproces, (bij hardcups ook het extra transportproces en was- en droogproces) en de wijze van afvalverwerking of recycling.

De ene drinkbeker is niet altijd in alle situaties beter dan de ander

Uit diverse onderzoeken naar de milieubelasting van de diverse drinkbekers blijkt dat het niet eenduidig is vast te stellen dat een bepaald type drinkbeker van een bepaald type plastic bij een bepaald type evenement de minste CO₂-uitstoot veroorzaakt. Er spelen vele variabelen een rol. Ook zijn de bestaande LCA's vaak verouderd en ontwikkelen verwerkingsmethoden zich heel snel. Hierdoor is er geen actueel beeld en grijpt men vaak terug naar LCA's die geen recht doen aan de huidige stand van zaken.

De uitkomst kan dus ook per evenement anders zijn. Waardoor bijvoorbeeld voor het ene evenement een herbruikbare drinkbeker milieutechnisch beter scoort, maar voor het andere evenement een eenmalig te gebruiken drinkbeker met recycling weer beter scoort. Hierdoor is er geen standaard type drinkbeker of plastic soort aan te wijzen, die voor alle type evenementen geschikt is.

6. Hoe neem je als gemeente plastic bekertjes mee in je beleid?

De VVEM en VNP adviseren gemeenten om bij het maken van het evenementenbeleid maatwerk toe te passen en ook te kijken naar alternatieven voor de hardcup. Onderstaande afwegingen kunnen daarin worden meegenomen.

Waarop kun je beleid voor plastic bekertjes baseren?

Bij het maken van beleid met betrekking tot plastic bekertjes op evenementen en festivals kan een gemeente zich baseren op:

1. het terugdringen en/of voorkomen van afval en zwerfafval in de openbare ruimte en de omgeving van het evenement en het weglekken van plastic in het milieu of het opruimen ervan. Hier is het toepassen van een hardcup met statiegeld een denkrichting. Dit speelt niet bij evenementen die plaatsvinden op een afgesloten locatie waarbij de toegang wordt gecontroleerd;
2. het terugdringen van schadelijke broeikasgassen door gebruik van plastic bekertjes. Dit is alleen goed en objectief per evenement vast te stellen met een LCA. Dit kan gezien de omvang, impact en kosten geen uitgangspunt zijn voor gemeentelijk beleid;

3. het stimuleren van het circulair maken van de grondstoffen van plastic drinkbekers, met als doelstelling het verminderen van gebruik van niet-recyclebare fossiele plastics door het toepassen van herbruikbare drinkbekers, drinkbekers van (gedeeltelijk) gerecycled plastic of drinkbekers van hernieuwbare grondstoffen en het toepassen van inzameling en recycling ervan.

Op basis van de drie bovengenoemde uitgangspunten kan richting worden gegeven aan de beleidskeuze voor het type plastic beker.

Houd rekening met het type en de aard van het evenement

Er dient onderscheid te worden gemaakt in evenementen in de openbare ruimte of met een openbaar karakter en evenementen die plaatsvinden op een afgesloten locatie waarbij de toegang wordt gecontroleerd. De wijze van voorkomen van zwerfafval, beheersen van afvalstromen en -verzameling is voor beide type evenementen anders.

Openbare evenementen

Bij openbare evenementen op een niet-afgesloten locatie kan het inzetten van een statiegeldsysteem een middel zijn om te voorkomen dat drinkbekers verdwijnen in de omgeving (bijvoorbeeld in het water) en dat het straatbeeld vervuult raakt.

Evenementen met toegangscontrole

Bij evenementen die plaatsvinden op een afgesloten locatie waarbij de toegang wordt gecontroleerd, zijn er naast een statiegeldsysteem ook andere mogelijkheden om te voorkomen dat drinkbekers op de grond belanden of in de omgeving verdwijnen en toch ingezameld en verwerkt of gerecycled kunnen worden. Denk hierbij aan voorlichting en bewustwording, het creëren van monostromen, inzamelmethoden en recycling.